

OXIDY

= dvouprvkové sloučeniny kyslíku a jiného prvku

- značí se O^{-II}

OXID SIŘIČITÝ (SO₂)

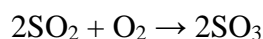
- bezbarvý, ostře páchnoucí plyn

- dráždí ke kašli

- jedovatý

- do ovzduší se dostává při spalování fosilních paliv (hnědé uhlí – pyrit)

- příčina vzniku kyselých dešťů $S + O_2 \rightarrow SO_2$

- zlepšení – odstranění S z paliv, zachycování SO₂ při hoření – odsiřovací zařízení

- použití – výroba celulózy a papíru ze dřeva, bělení, výroba kyseliny sírové (H₂SO₄)

OXID UHELNATÝ (CO)

- bezbarvá, jedovatá plynná látka

- vzniká nedokonalým spalováním uhlíkatých látek (málo kyslíku)

- obsažen ve svít plynu – dnes se nepoužívá (dříve vytápění v domácnostech)

- jedovatost – pevně a snáze se váže na krevní barvivo a zamezuje navázání kyslíku

OXID UHLIČITÝ (CO₂)

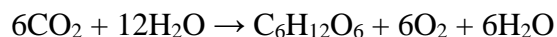
- plynná bezbarvá látka

- ve vzduchu 0,03% (dnes už se uvádí i 0,04%)

- vznik – dýchání, dokonalé spalování uhlíkatých látek za dostatečného přístupu kyslíku

- látka důležitá pro **fotosyntézu**

chlorofyl

sluneční záření

- způsobuje tzv. skleníkový efekt (globální oteplování)

- tlaková lahev označena **černým** pruhem

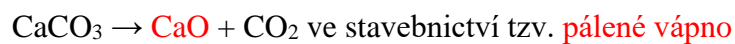
- sycení nápojů, plnění hasících přístrojů

- chladičí zařízení „suchý led“

OXID VÁPENATÝ (CaO)

- bílá prášková nebo kusová látka
- výroba – ve vápenkách tepelným rozkladem CaCO_3

(maltovina)

OXID HLINITÝ (Al₂O₃)

- v přírodě nerost **korund** – odrůdy: smirek (smirkový papír)
  - rubín (červený) – drahé kameny
  - safír (modrý) – drahé kameny
- výroba hliníku z nerostu bauxit (důležité je třídění Al) viz. dříve
- výroba keramiky, brusný materiál, šperkařství

OXID KŘEMIČITÝ (SiO₂)

- v přírodě jako nerost křemen – příměs jiných prvků dodávají křemenu různé zbarvení
  - růženín – růžový, citrím – žlutý, ametyst – fialový,
  - křišťál – průzračný, kouřové zbarvení – záhněda
- použití- stavebnictví (malta, beton)
  - sklenářství
  - hutnictví

Výroba skla:

- sklářský křemenný písek (SiO_2)
- Vápenec (CaCO_3)
- Soda (Na_2CO_3)
- Potaš (K_2CO_3)

Sodnovápenaté sklo – nejlevnější př. lahve, okenní tabule

Draselnovápenaté sklo – př. optické přístroje, české broušené sklo

TEMATICKÉ OKRUHY CHEMIE 8. ročník

(týden 20.4.-24.4.)

Zdravím všechny osmáky.

Děkuji za domácí úkoly z minulého týdne. Jsem velmi překvapená, jak jste zvládli názvosloví anorganických sloučenin touto distanční formou. Proto vám v tomto týdnu nebude dělat žádný problém (doufám) názvosloví halogenidů (ještě jednom připomínám, že pokud by někdo měl s názvoslovím stále problém, tak mi to ale musí dát vědět).

V pátek vám zase pošlu poznámky ze sulfidů. Na tento týden dostanete DÚ na procvičení názvosloví. Kdo už zvládáte bez psaní oxidačních čísel (dokážete vypočítat zpaměti), tak klidně můžete začít vynechávat.

DÚ pošlete do 24.4. na nemejcova@zskasejovice do 14:00

Přeji mnoho úspěchů

Němejcová

Názvosloví halogenidů

= dvouprvkové sloučeniny halogenu (F, Cl, Br, I) a jiného prvku

- název se tvoří z **názvu halogenu + koncovka id**

bř. brom + id → bromid

chlor + id → chlorid

fluor + id → fluorid

jod + id → jodid

- oxidační číslo halogenidů je **-I** (Cl^{-1} , Br^{-1} , F^{-1} , I^{-1})

!!!!!! sulfidy a halogenidy -II

pravidla pro tvorbu názvu nebo vzorečku je stejný jako sulfidů a oxidů

př. chlorid draselný $\text{K}^{\text{I}}\text{Cl}^{-1}$ (křížové pravidlo) $\rightarrow$ KCl

$\text{Zn}^{\text{II}}\text{F}_2^{-1}$ fluorid zinečnatý

Pokud by někdo nepochopil, tak koukněte sem. Tady je to pěkně vysvětlené

<https://www.youtube.com/watch?v=-8ZGetmB39Y>

DÚ

chlorid sodný

CuCl_2

bromid chromitý

HgF_4

jodid železnatý

PtBr_3

chlorid manganičný

AgI

fluorid zlatný

NiBr_2

POZNÁMKY SULFIDY

= dvouprvkové sloučeniny síry a jiného prvku

- oxidační číslo -II

GALENIT (SULFID OLOVNATÝ, PbS)

- nerost galenit, stříbřitě šedá barva

- ruda pro výrobu olova (olovo toxické pro organismus)

SFALERIT (SULFID ZINEČNATÝ, ZnS)

- nerost sfalerit, stříbřitě šedá barva

- ruda pro výrobu zinku

PYRIT (FeS₂)

- mosazně žlutá barva, kovový vzhled

- součástí hnědého uhlí → při hoření oxidace → uvolňování SO₂ → vznik kyselých dešťů

(viz. oxidy)

POZNÁMKY HALOGENIDY

= dvouprvková sloučenina halogenu a jiného prvku

- oxidační číslo -I

CHLORID SODNÝ (NaCl)

- krystalická látka dobře rozpustná ve vodě

- v přírodě výskyt jako nerost **halit**, **sůl kamenná** (kuchyňská sůl)

- mořská voda 2,7%

- použití: ochucovadlo, konzervace potravin, v zimě solení silnic, výroba mýdla, chloru,

výroba NaOH (hydroxidu sodného, silná žíravina)

FLUORID VÁPENATÝ (CaF₂)

- v přírodě jako nerost **kazivec=fluorit** – různá barva (záleží na příměsích)
- bílý krystalická látka
- použití: výroba F, HF, hutnictví

BROMID STŘÍBRNÝ (AgBr)

- používá se při vyvolávání fotografií

JODOD DRASELNÝ (KI)

- součástí desinfekčních prostředků